

SİGORTA HİLELERİ: TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Ayten ÇETİN¹ & Serdar ALPAY²

ÖZET

Sigorta sisteminin maruz kaldığı önemli risklerden biri de, dayandığı temel prensip olan güven ilkesini tehdit etmesi nedeniyle sigorta hileleridir. Türk sigorta sektöründe son yıllarda sıklıkla ele alınan konulardan biri olan sigorta hileleri, sigorta poliçesi ile bir şekilde temas kuran çeşitli çevrelerden her bireyi ve işletmeyi kapsayabilen, oldukça karmaşık olabilen bir suç türüdür. Sigorta hileleri, çeşitli branşlarda değişik şekillerde ortaya çıkabilmekte olup, sigortacı sektörüne ek maliyetler yaratmaktadır. Daha da tehlikelisi, sistemin temel ilkesi olan güven duygusunu olumsuz etkileyerek sistemin sürdürülebilirliğini tehdit eden sigorta hileleri, sigorta sisteminde yer alan tüm oyuncularının önemli sorunlarından biridir ve tüm oyuncuların bu sorun hakkındaki farkındalık düzeyinin artması, sigorta hilelerinin önlenmesi ve tespiti açısından hayati önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı; sigorta hilelerini açıklamak ve sigorta hileleri hakkında Türk sigorta sektörüne yönelik değerlendirmeler yapmaktır. Böylelikle, Türkiye’de sigorta hileleri konusundaki farkındalığın artırılması ve hilelere karşı mücadeleye katkı sunulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Sigorta Hileleri, Türk Sigortacılık Sektörü

JEL Sınıflaması: G22, K20

INSURANCE FRAUD: AN ASSESSMENT FOR THE TURKISH INSURANCE SECTOR

ABSTRACT

Insurance fraud is one of the important risks that the insurance system is exposed to because it threatens insurance’s basic principle: trust. In recent years insurance fraud is one of the most frequently discussed issues in the Turkish insurance sector. It is a highly complex form of crime that can cover every individual and business from various circles in some way in contact with the insurance policy. Insurance frauds can occur in various forms in various branches and create additional costs for the insurance sector. Even more dangerous, insurance

1- Prof. Dr. Ayten ÇETİN, Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, acetin@marmara.edu.tr, orcid.org/0000-0002-4212-5253.

2- Doktora Öğrencisi Serdar ALPAY, Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, serdaralpay@marun.edu.tr, orcid.org/0000-0003-2047-3799.

fraud, which threatens the sustainability of the system by adversely affecting the basic principle of trust, is one of the important problems of all players in the insurance system and increasing the awareness level of all players about this problem is vital for preventing and detecting insurance frauds. Purpose of the study is to explain insurance frauds and to make evaluations about insurance frauds for Turkish insurance sector. In this context, this study aims to increase awareness about insurance fraud in Turkey and to provide contribution to the fight against fraud.

Keywords: Insurance, insurance fraud, Turkish insurance sector

JEL Classification: G22, K20

Bu makale yazarlar tarafından Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı'na sunulan "Türk Sigorta Sektöründe Hileler ve Hilelere Yönelik Tedbirler" adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Sigorta hileleri sebebiyle yapılan hasar ödemeleri, dürüst sigortalıların ödediği primlerin toplandığı fon havuzlarının amacına aykırı şekilde kullanılmasına, haksız yere menfaat temin edilmesine yol açmaktadır. Sahte hasarlar sigorta hileleri neticesinde, gerçek hasarlar gibi değerlendirilmekte, bu durum da hasar tutarı ve hasar frekansı gibi verileri olumsuz etkileyebilmektedir.

Sigorta hileleri nedeniyle yükselen sigorta primleriyle karşı karşıya kalan dürüst sigortalıların, bir anlamda, bu hilelerin bedelini de ödedikleri söylenebilir. Sigortacılığın gelişmiş olduğu Amerika'da, kurulduğu 1993 yılından itibaren, hilelere ile mücadele etmekte önemli rol oynayan Sigorta Hilesine Karşı Koalisyon'un tahminlerine göre, sigorta hileleri her yıl yaklaşık 80 milyar USD sigorta sisteminden çalmaktadır (Coalition Against Insurance Fraud). Bahis konusu direkt zararlara ilaveten, hileleri tespit edebilmek amacıyla hasar süreçlerinde daha çok kontrole yer veren sigorta şirketleri ek maliyetlere katlanmak durumunda kalabilmekte, sigortalıların hasar tazmin süresi ise uzayabilmektedir. Eylemi gerçekleştirenlerin haksız kazanç elde etmesine yol açan suiistimaller sigorta maliyetlerini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda sigorta sektörünün mali gücünü de zayıflatmaktadır. Sigorta sistemine duyulan güveni de olumsuz etkileyen sigorta hileleri tüm sigorta sistemine zarar vermektedir.

Bu çalışmada sigorta hileleri irdelenmiş ve Türk Sigorta sektörüne yönelik olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın önemi, sigorta hileleri konusundaki farkındalığı

artırarak, mücadelenin etkinliğini artırmak, böylelikle Türkiye’de sigorta hilelerinin etkilerinin en aza indirilmesine katkı sunmaktır.

2. HİLE

İlk hile ne zaman yapılmıştır? Her ne kadar kesin bir tarih vermek oldukça zor olsa da, insanoğlunun mal veya hizmet takasına başlamalarıyla beraber, çok karmaşık olmasa da bazı hilelerin yapılabildiği tahmin edilebilir. Diğer taraftan, paranın icat edilmesi ve bilhassa değerli metallerin para olarak kullanılmaya başlamasıyla hilelerin kapsamı ve büyüklüğü devasa boyutlara ulaşmış ve yapıma sıklığında olağanüstü bir hızlanma olmuştur. Sözü edilen dönemlerden günümüze evrim geçirerek yeni özellikler ve formlar kazanarak günümüze ulaşmıştır (Kandemir & Kandemir, 2012:16-20). Ortaya çıkmaması ve gizli kalması için her türlü çabanın gösterildiği hileleri tespit etmek ve tekrarlanmaması için kontrol ortamını geliştirmek, ihmal ve hatalara ile karşılaştırıldığında oldukça zordur, bu nedenle hileler her dönemde işletmeler için önemini muhafaza eden bir problem olmuştur. Hile işletmeler için yeni bir kavram olmamasına rağmen, özellikle son on beş yılda büyük bir önem kazanmıştır. Bunu nedeni, dünyanın küreselleşmesine bağlı olarak işletmelerin büyüyen, işlem hacminin artması ve hakla açılmaları sonucunda daha büyük kitleye ve daha yüksek tutarlı zararlara yol açmasıdır (Tarhan Mengi, 2013:III).

Son dönemde bilgi teknolojilerinde gelişmelerin artarak hile imkanlarını çeşitlendirmesi ve kolaylaştırması ile birlikte, ekonomik daralmanın gerek işletmeler gerekse bireylerin gelirleri üzerindeki negatif etkisinin de etkisiyle, hileli işlemlerin sayısı ciddi boyutta artmış, hilelerin tespiti ve önlenmesi yönündeki çalışmalar ve yatırımlar büyük önem kazanmıştır.

2.1. Hile Tanımı

Hile yaşamın her alanında değişik şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Türk Dil Kurumunun hile tanımı da hilenin geniş kapsamını yansıtmaktadır. Hile, “çıkarmak için bir şeye değersiz bir şey katma ve birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu).

Hilenin, herhangi bir kurum veya kuruluşta yönetimde yer alan yöneticilerin veya çalışanların, kendilerine çıkar sağlamak üzere gerçekleştirdikleri, adil olmayan ve kanunları ihlal eden eylemleri olarak da tanımlanması mümkündür (Emir, 2008:113).

Hile ile ilgili olarak karşımıza çıkan bir başka tanım ise, “*birtakım sahte, suni hareketler ile gerçeğin çarpıtılması, gizlenmesi ve saklanması*” şeklindedir (Maviş, 2016:606).

Hile, bir şahsı bir irade beyanında bulunmaya yönlendirmek için, o şahısta kasten hatalı bir kanaat uyandırma veya önceden mevcut olan hatalı bir tasavvuru koruma ve sürdürme fiili olarak da tanımlanabilir (Yıldırım, 2002). Bu yönden, hile kasıtlı olarak karşı tarafın saik hatasına düşürülmesi olarak nitelendirilebilir (Oğuzman & Öz, 2009:93-95).

Hile teşkil eden tutum, çoğunlukla aktif bir hareket içerir. Gerçekte mevcut olmayan bir durumun, aslında mevcut olduğunu ileri süren veya tam tersi anlamda mevcut olanın varlığını inkar ederek gerçek dışı söylemde bulunan bir şahıs hileyi aktif bir hareket ile gerçekleştirmiştir. Her ne kadar çoğunlukla hile bu özellikte olsa da, aktif bir tepki olması hile oluşumu için olmaz bir koşul değildir. Pasif bir tutum da hileyi oluşturabilir. Örneğin, bir sözleşme düzenlenmesi sırasında, karşı tarafın, kendinden beklenen özeni göstermesine karşın, hataya düştüğünün farkına varan bir şahıs, dürüst davranarak bu konuda gerekli uyarıyı yapmak yerine, bu durumdan fayda sağlamak amacıyla sessiz kalmayı tercih ederek de hile gerçekleştirebilir. Böylelikle, aktif bir harekette bulunmadan, pasif bir tutum sergileyerek hile hayata geçmiş olur (Oğuzman & Öz, 2009:93-95).

Söz konusu duruma bir örnek vermek gerekirse, satışa koyduğu aracın motorunu farklı bir model motor ile değiştirerek, aynı model araçlardan farklı bir araç ortaya çıkaran bir otomobil bayii, bu durumda gerçekleşen değişikliklere ilişkin bilgileri araç alıcısına aktarmalıdır. Hal böyle iken, durumdan fayda sağlamak amacıyla, aktif bir davranışta bulunmayan, alıcıyı bilgilendirmeyerek sessiz kalmayı seçen satıcı hile gerçekleştirmiş olur. Türk Ceza Kanununda Madde 157'nin gerekçesi bu hususa ışık tutmaktadır. “*Hile, icrai bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi; karşı tarafın içine düştüğü hatandan, bir konudan yanlış bilgi sahibi olmasından yararlanarak da, yani ihmali davranışla da, gerçekleştirilebilir. Ancak, bu durumda kişinin, hataya düşen karşı tarafı bilgilendirmek konusunda yükümlülüğünün olması gerekir. Hataya düşen kişi ile hukuki ilişkide bulunulan durumlarda, böyle bir yükümlülük vardır. Ayrıca, muhatabın belli bir husustaki hatası karşısında kişinin ihmali davranışının, örneğin susmasının, bir beyan açıklama değerini taşıması gerekir* (TBMM:564).

2.2. Hilenin Temel Unsurları

Joseph T. Wels, 2001 yılında hile ve denetim alanında yaptığı incelemeler neticesinde “Hile Üçgeni” olarak isimlendirdiği bir işleyişi ortaya koymuştur. Hile, üç temel özelliğin bir araya gelmesiyle olgunlaşmakta ve söz konusu faktörler bir arada hile üçgenini oluşturmaktadır. Hile Üçgeni teorisinde incelenen üç faktör şu şekilde açıklanabilir (Ataman & Aydın, 2017:6): Baskı, Fırsat ve Haklı Gösterme faktörlerinin bir yerde buluşması halinde, hilenin ortaya çıkma ihtimalinin çok yüksek olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir.

Öte yandan, her durumda kesin olarak hile gerçekleşeceğini savunmak doğru olmayabilir. Konunun açıklık kazanması için şu örnek verilebilir: Uygun sıcaklık, nem ve oksijen faktörlerinin bir araya geldiği ortamda, bitki tohumunun kesin filizleneceğini söylemek mümkün değildir, diğer taraftan filizlenme ihtimalinin yüksek olduğu aşikardır.

2.2.1. Baskı faktörü

Teşvik, motivasyon, güdü olarak da adlandırılabilen baskı unsurları, mali içerikli baskılar, kötü alışkanlıklardan kaynaklanan baskılar, iş ile ilişkili baskılardan meydana gelen üç ana kategori altında gruplandırılabilir. Kişinin veya yakınlarının mali durumlarının bozulduğu ve/veya eksikliği duyulan para miktarının yükseldiği, bir diğer ifade ile mali baskı altına girdiği hallerde, hileye eğiliminin arttığı söylenebilir. Yoksulluk, aniden ortaya çıkan ve hazırlıksız yakalayan finansal ihtiyaçlar, şahsi finansal kayıplar, gelirin çok üstündeki tutarlarda şahsi borçlar veyahut faturalar, açgözlülük, hayal edilen yaşam tarzına ulaşma gibi mali baskılar şahısları hileye yönlendirebilir (Öztoprak, 2017:56-57).

Kötü alışkanlıklardan doğan baskılar da hileye neden olabilmektedir. Örnek vermek gerekirse, kumar zaafı olan, uyuşturucu bağımlısı olan, gece hayatı veya alkole düşkün olan şahısların, bu bağımlılıklarını finanse edebilmek için girdikleri mali imkânsızlıklar ile birlikte, hile gerçekleştirmeye eğilim gösterebilmektedirler. Hile gerçekleştirme sebeplerinden biri de iş ile baskılar olabilmektedir. Örnek ile açıklamak gerekirse, iş yerinde sağladığı katkıların, yakaladığı başarıların yöneticileri tarafından fark edilmediği veya yeterince takdir görmediği veyahut terfi ettirilmediği fikrinde olan, iş yerindeki koşullardan memnuniyetsizlik duyan, hak ettiği meblağdan daha düşük ücret verildiğini düşünen çalışanların, iş ile ilintili bu baskılar sebebi ile hile gerçekleştirmeye yöneldikleri görülebilmektedir (Özdemir, 2013:16-17).

2.2.2. Fırsat faktörü

İlerici Sigorta (Progressive Insurance) tarafından 2011 yılında otuz bir bin Amerikalının katıldığı telefon anketi, fırsat faktörünün hile oluşumundaki etkisine ışık tutmuştur: Katılımcıların yüzde dokuzu, gerçekleştirdikleri hilenin ortaya çıkarılıp yakalanmayacaklarına emin olmaları halinde, herhangi bir sigorta hilesine başvurabileceklerini ifade etmişlerdir (Insurance Journal, 2001).

Ankete katılanların büyük çoğunluğunun tek başına fırsat faktörünün mevcut olduğu bir ortamda hileye başvurmayacaklarını ifade etmesi, fırsatın tek başına etkisinin sınırlı olduğu olarak yorumlanabilir. Diğer taraftan, yüzde ona yaklaşan bir grubun, uygun fırsat oluştuğunda hile gerçekleştireceğini ifade etmiş olması, hile oluşumunda fırsat faktörünün rolünün ihmal edilmemesi gerektiğine işaret etmektedir. Sigorta sektöründe faaliyet gösteren deneyim konusunda uzman kişiler, bazı durumda etik değerleri ve hatta dini inanışları çok katı ve sarsılmaz olan sigortalıların dahi, uygun fırsat ortamı oluştuğunda, hiçbir sakınca görmeden ve rahatsızlık duymadan sigorta hilesine başvurabildiklerine hayret ederek şahit olduklarını ifade etmektedirler (Bekar, 2014:38).

Şahsın hile eylemini gerçekleştirebilmesi ve gerçekleştirdiği söz konusu hilenin gizli kalmasını temin edebilmesi için gereksinim duyduğu ortama kavuşabilmesini içeren fırsat unsuru hile üçgeni içerisinde ayrıcalık bir konuma sahiptir. Yukarıda yer verildiği üzere, bazı kimseler, hile yapma yönünde bir maksatları olmasa dahi, oluşan uygun fırsat ortamı onları hile eylemi için harekete geçirebilmektedir (Wells, 2001).

2.2.3. Haklı gösterme faktörü

Hileciler genellikle, belki de vicdani bakımdan rahat olmak, yasalara ve ahlaka uygun olmayan haksız bir eylemi gerçekleştirmenin baskısını hafifletmek güdüsüyle, esasen kendilerinin dürüst olduğunu, gerçekleştirdikleri veya gerçekleştirecekleri hile eylemlerinin de haklı bir nedene dayandığını farz etme eğilimindedirler. Bir diğer ifade ile “böyle bir durumda kim olsa, bu hileyi yapardı” diye düşünerek hile eylemlerini doğru ve haklı olduğuna kendilerini de inandırmaya çalışırlar. Banka hile inceleme çalışmalarında tanık olduğum üzere, müşterilerin hesabından veya şube kasasından nakit parayı zimmetine geçiren banka görevlileri ifadelerinde çoğunlukla, türlü nedenlerden dolayı nakit ihtiyaçlarını gidermek için hile gerçekleştirdiklerini, ancak parayı daha sonra bir şekilde iade etme, yerine koyma niyetinde olduklarını belirtmektedirler. “Amacım çalmak değildi, kısa süreli ödünç aldım, elime para geçtiğinde iade edecektim” benzeri ifadeleri sıklıkla soruşturma raporlarında okumaktayız. Hileciler için,

haklı gösterme çabaları doğrultusunda birçok bahane ileri sürebilmektedirler. Bazen uğradıkları haksızlıklar nedeniyle çalıştıkları kurumlara kızan şahıslar, işletmeye zarar vermek ve/veya sahiplerinden intikam alma amacıyla, hile yapmak durumunda kaldıklarını ifade edebilmektedirler.

Bazen de, çevrelerinde hile gerçekleştirdiklerini ve hile eylemelerinin ortaya çıkmadığını düşündükleri durumlarda, “Madem herkes yapıyor ve herhangi bir müdahale veya yaptırım ile karşılaşmıyorlar, hileleri gizli kalmaya devam ediyor, ben sıkıntı çekerken onlar rahat bir yaşam sürüyor, ben neden aynıysı yapmayayım” diye düşünerek hile yapan kimseler de bulunmaktadır. Satış hacmi, belli gelir ve gider kalemleri ve finansal rasyolarını olduklarından farklı şekilde göstermek için muhasebe kayıtları ve finansal tablolarındaki bilgilerini değiştirerek veya olduğundan farklı algılanmasına neden olacak şekilde değiştirerek doğru yansıtmayan, bu yol ile hile gerçekleştiren işletme yöneticilerinin, söz konusu hileleri işletme için ve/veya çalışanların menfaati için yaptıklarını ifade ettiklerini suiistimal inceleme raporlarında sıklıkla görmekteyiz (Güneş, 2014:13).

2.2.4. Yetkinlik faktörü

Literatürde sık sık şahısların hile eylemine yönelmelerini açıklamak için yararlanılan hile üçgenin unsurları düşünüldüğünde, fırsat, baskı, haklı gösterme faktörlerinin hile eylemine yönlendiren tüm faktörleri açıklamadığı söylenebilir.

Bu üç faktör hileyi tam anlamıyla açıklamaya yeterli ise, gerekli fırsat ortamını yakalamış, baskı faktörünün etkisi altında kalan ve haklı gösterme faktörünün de etkisini gösterdiği, bir diğer ifade ile bahis konusu üç faktörün bir araya geldiği, her durumda hile gerçekleşir mi? Bu soruya bu nitelikteki her ortam olumlu cevap vermek oldukça zordur. Ortamdaki fırsatların farkına varmak, bu fırsatları değerlendirerek hileyi tatbik edebilmek için şahısların bazı yetkinliklere sahip olması da gereklidir. Bu koşuldan yola çıkarak, üç faktörden meydana gelen hile üçgenine bir faktör daha ilave etmek mümkündür. Bahis konusu dördüncü faktör yetkinlik olarak ifade edilmiştir.

Yetkinlik, işyerinde görevli şahısların, kendilerine verilen görevleri yerine getirirken, ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, tutum, davranışlar, ek olarak kişisel özellikler ve değerlerin birleşiminden meydana gelmektedir. Yetkinliklerin aşağıdaki gibi sınıflandırılması mümkündür (Tarhan Mengi, 2012:118-120):

- Başarma temayülüne ve eyleme yönelik olanlar
- Örnekler: Başarma güdüsü, öncelik alabilme, risk alabilme, bilgi arama

ve edinme çabası, araştırma ve yeniliğe açık olma, düzenli çalışma

- Yardımlaşma ve hizmete yönelik olanlar
- Örnekler: Empati kurabilme, kişiler arası ilişkilerde güçlü olma, başkalarını etkileyebilme, güçlü iletişim ve ilişki kurabilme
- Yönetmel olanlar
- Örnekler: Yönetimi altında çalışanları geliştirme ve eğitime, takım çalışması ve işbirliği, liderlik, yetki kullanabilme
- Bilişsel olanlar
- Örnekler: Analitik düşünme ve problem çözme, kavramsal düşünme ve bütüncül bakış, teknik ve mesleki uzmanlık
- Şahsi etkililik ile ilişkili olanlar
- Örnekler: Öz kontrol, özgüven, değişime kolay uyum sağlayabilme ve esneklik, örgütsel bağlılık, örgütsel bilince sahip olma, kurumu tanıma

Dördüncü faktör olarak hile üçgenine eklenen yetkinlik, hile üçgenini hile karosuna dönüştürmüş olup, hile karosu hile eylemlerini açıklamada daha güçlü bir model haline gelmiştir. Haklı gösterme ve baskı faktörleri bireyi hileye yönlendirmede etkili olmakta, fırsat faktörünün de eklenmesiyle hileye elverişli bir ortam oluşmaktadır. Mamafih, özellikle yüksek tutarlı ve sürekli tekrar eden hilelerin önemli bölümü, yeterli yetkinliğe sahip bireylerin katılımı olmaksızın gerçekleştirilememektedir.

3. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE HİLE

Türkiye’de sigorta konusunda uygulanmakta olan Türk Ticaret Kanununun haricinde, 1959-2007 döneminde uygulanan 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Sigortacılık Kanununun amacı şu şekilde açıklanmıştır (26552 Sayılı R.G., 2007): *“Ülkemiz sigortacılığının geliştirilmesini sağlamak, sigorta sözleşmesinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerini korumak ve sigortacılık sektörünün güvenli ve istikrarlı bir ortamda etkin bir şekilde çalışmasını temin etmek üzere bu Kanuna tâbi kişi ve kuruluşların, faaliyete başlama, teşkilât, yönetim, çalışma esas ve usulleri ile faaliyetlerinin sona ermesi ve denetlenmesine ilişkin hususlar ve sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine yönelik olarak*

sigorta tahkim sistemi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.”

Adı geçen Kanunda sigorta hileleri veya sigorta dolandırıcılığı ile ilgili cezai hükümler ihdas olunmamış olup, bu koşullar altında, bahis konusu hileler ile ilgili Türk Ceza Kanununun ilgili hükümlerine başvurulması durumu ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2017:92).

Türkiye Sigorta Birliği, sigorta sahtekarlığı olarak adlandırdığı sigorta hilesini şu şekilde tanımlamıştır: *“Kötü niyetli kişilerin haksız kazanç elde etmek amacıyla sigorta şirketini bilerek, kasıtlı olarak aldatmasıdır”* (Türkiye Sigorta Birliği, 2019).

Türk sigorta mevzuatında hileli işlemlere ilişkin “yanlış sigorta uygulaması” adı altında bir tanım da yapılmıştır. Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’e göre, *“yanlış sigorta uygulaması, sigorta ilişkisi içerisindeki taraflardan ya da bu ilişkide rol oynayan kişilerden bir veya birkaçına haksız menfaat sağlamaya yönelik her türlü fiili ifade eder.”* (27920 Sayılı R.G., 2011).

Sigorta konusu risk gerçekleştiğinde, sigortalının doğan zararının tazminini talep edebilme hakkını kullanabilmesi için sigorta sözleşmesinde mutabık kaldığı genel ve özel şartlara uyma zorunluluğu bulunmaktadır. Söz konusu şartlara aykırı hareket eden sigortalı, sigortanın sağladığı finansal koruma şemsiyesinden faydalanamayacaktır.

Örnek vermek gerekirse, araç sahibi güvenlik bekçisi de bulunan bahçe katındaki yazlık evinde uyumakta iken, salondaki sehpanın üzerine bırakmış olduğu arabasının anahtarını, açık pencereden eve girerek alan hırsız kolaylıkla aracı çalmıştır. Sigorta şirketi böyle bir durumda, araç orijinal anahtarının zor kullanılmadan alındığı ve aracın anahtarının kilitli bir yerde muhafaza etmeyen araç sahibinin bu yönden ihmali olduğu gerekçesiyle, araç bedelinin ödemeyi reddedebilir.

Benzer şekilde, vale hizmeti veren şahıssa veya kendisini vale olarak tanıtan veyahut aracınızı satın almak istediğini ve aracı denemek istediğini belirten sahtekara kendi elinizle aracınızın anahtarını teslim etmeniz halinde poliçede yer alan şartlara uygun hareket edilmediği gerekçesiyle sigorta şirketi zararınızı karşılamayı reddedebilir. Bu gibi durumlarda, o güne kadar hiçbir kanunsuz davranış sergilememiş, “örnek vatandaş” olarak gösterebileceğimiz kişilerinde dahi, tereddüt etmeden sigorta hilesine başvurabildiklerini gözlemlemekteyiz. Örneğimizde anahtarının açık şekilde sehpa bırakılan sigortalının daha sonra

kilitli bir dolabı kırarak, araç anahtarını kilitli dolabın içinde muhafaza ettiğini ve anahtarın buradan hırsız tarafından zor kullanarak ele geçirildiğini beyan ettiği ortaya çıkmıştır.

3.1. Sigortada Yapılan Hile Türleri

Sigorta sözleşmesi düzenlenen her branş ile olarak, örneğin sağlık sigortaları, hayat sigortaları, araç sigortaları, yangın sigortaları, konut ve eşya sigortaları, ferdi kaza, nakliyat sigortaları, sigorta hilesi ile karşılaşmak mümkündür. Aşağıda karşılaşılabilecek olan bazı hile türlerine değinilmiştir (Tarhan Mengi, 2014:73-82):

- Lehtarı tarafından yararlanılmamış olan sağlık hizmetlerinin kullanılmış gibi gösterildiği sağlık sigortası hileleri,
- Ölümcül hastalığa yakalandığını öğrendikten sonra, durumunu gizleyerek teminat alındığı sağlık ve hayat sigortası hileleri,
- Sonradan öldü gibi gösterip tazminat talebinde bulunmak amacıyla sahte kimlik yaratılan veya ölmediği halde ölü numarası yapanların görülebildiği hayat sigortası hileleri
- Tazminat talebinde bulunmak amacıyla konutunu ve işyerini kundaklayanların karıştığı konut, yangın sigortası hileleri
- Kağıt üzerinden düzenlenen raporlarla sahte kazalar üzerinden tazminat talep edenlerin karıştığı araç ve ferdi kaza sigortası hileleri
- Hırsızlık sonucu uğranılan kayıpların olduğundan çok daha yüksek gösterildiği sigorta hileleri
- Sağlığı bozulan veya hayatını kaybeden hayvanın kulak küpesinin sigortalı olan hayvanın kulak küpesi ile değiştirilerek tazminat talep edilen hayvan sigortaları
- Trafik kazasının gerçekleşmesini müteakiben yapılan kasko, kazayı yapan alkollü şoförün bir başka şoför ile değiştirilmesi, uydurma çalıntı bildirimini üzerinden tazminat talep edilen araç sigortaları (Yılmaz, 2015:10).

Sigorta hilelerine ilişkin farklı sınıflandırmalar yapmak mümkündür. ACFE, sigorta sektöründe görülen başlıca sigorta hileleri türlerini aşağıdaki ana ve alt maddeler üzerinden değerlendirmektedir (ACFE, 2018:2-7). Sigorta hilelerine ilişkin uluslararası uygulamalar ve terimler ülkemizde farklı şekilde uygulama

alanı bulabilmekte ve/veya farklı terimler kullanılabilir. Bu husus göz önünde bulundurularak, Türk sigorta sektöründeki mevcut durum ile birlikte değerlendirmeler yapılmıştır:

3.1.1. Acente ve broker hileleri

Sırasıyla, Nakit, İkraz, Kar Paylı Ödemeler; Tazminat Ödemesine İlişkin Sahte Ödemeler; Prim Hileleri; Sahte Lehtara Ödeme Talepleri ve Sahte Vefat Tazminatı Talepleri alt başlıkları ve yararlanılan kaynakta belirtilen açıklamaları üzerinden değerlendirilmiştir (ACFE, 2018:2-3):

• Nakit, İkraz, Kar Paylı Ödemeler (Cash, Loan and Dividend Checks)

Bu hile türünde, şirketin bir çalışanı, sigortalının ve/veya sigorta ettirenin bilgisi dışında, nakit, ikraz veya kar paylı ödemesi talebinde bulunur. Hileci, bahis konusu bedelin kendi banka hesabına veyahut sahte ve kurgulanan bir hesaba yatırılmasını sağlar. Hileci çalışan, hilesinin fark edilme ihtimalini minimize etmek için, şirket poliçe müşterisinin adresini de kendi adresi veya sahte ve kurgulanmış bir adres ile değiştirir. Hilekar, ilgili ödeme gerçekleştikten hemen sonra, söz konusu adresi yine önceki doğru adres ile değiştirme eğiliminde olabilmektedir.

Ülkemizde bu yöntem acenteler tarafından sıklıkla başvurulmakta olup, nedenlerden birinin de müşteri iletişim ve adres bilgilerine ilişkin güvenlik teyitleri ve denetimlerinin yeterli uygulanamaması olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde faaliyet gösteren bazı sigorta şirketleri bu tür hile eylemlerini önlemek üzere, müşteri iletişim bilgilerinin sistemden silinmesini engellemekte ve eski ve yeni tüm iletişim kanallarından gerçek müşterinin teyidini almaya çalışmaktadırlar.

• Tazminat Ödemesine İlişkin Sahte Ödemeler (Settlement Checks)

Karma Hayat Poliçesi (Endowment Policy), poliçe vadesi geldiğinde, sigortalıya toplu bir meblağın ödemesi veya talep edilirse maaş olarak ödenmesini tasarlayan bir hayat sigortası poliçesidir. Adı geçen poliçenin vadesi gelmeden önceki bir tarihte, sigortalının vefat etmesi durumunda, sigortadan yararlanan bireye vefat tazminatı ödemesi yapılır (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:96).

Vadesi gelmiş karma hayat, birikimli hayat poliçesi gibi iştirah edilmesi ve/veya tazminat ödemelerinin, hileci çalışan tarafından, müşterinin gerçek adres ve hesabı dışında, başka bir adres ve hesaba örneğin hilecinin kendi ev veya iş adresine veyahut sahte ve kurgulanmış bir adres ve hesaba yönlendirilmesi söz konusudur. Hileci bu yöntemde, vade tarihinden önce ödeme talimatına esas adres

ve hesap bilgileri değiştirerek hile eylemini kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir.

• Prim Hileleri (Premium Fraud)

Ülkemizde de sık sık rastladığımız bu hile türünde, sigorta şirketinin acentesi, müşterilerinden tahsil ettiği sigorta primlerini, sigorta şirketine transfer etmek yerine zimmetine geçirir. Sigorta şirketine prim aktarılmadığı için ilgili sigortalar geçerlilik kazanmaz ve ilgili riskler teminat altına alınmamış durumda kalır. Bu hile türü, özellikle acenteye prim tahsilat yetkisi veren şirketler açısından risk teşkil etmektedir.

• Sahte Lehtara Ödeme Talepleri (Fictitious Payees)

Sigorta sözleşmesinin tarafları olan sigorta şirketi ve sigorta ettiren, öngörülen koşulların oluşması halinde ödemenin bir başkası lehine yapılması üzerinde anlaşmaya varabilir. Bir başka ifade ile sigorta ettiren ile sigortalı farklı olabilir. Örneğin, evli çiftlerde, eşlerden birinin hayatı sigortaya konu edilebilmekte ve sigortalının teminat altına alınan risklerin gerçekleşmesi halinde vefat tazminatı ödemesi eşine yapılmaktadır (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:204). Bu tür sigortalarda, hileci bir görevli veya acente, gerçek sigorta lehtarını sahte bir kişinin bilgileri ile değiştirmek ve sonrasında ödeme talimatının düzenlenmesi için gerekli belgelerin bu sahte adresine ve/veya hesabına gönderilmesi ve tazminat ödemesinin tahsil edilmesini sağlamak suretiyle hilesini gerçekleştirmektedir.

• Sahte Vefat Tazminatı Talepleri (Fictitious Death Claims)

Bir sigorta şirketi çalışanı veya acentesi, sahte bir ölüm ve defin belgesi yaratarak, bu belgeye istinaden vefat tazminatının ödenmesi talebinde bulunur ve ödemeyi tahsil eder. Ülkemizde, bu tür hilelere sıklıkla rastlanmaktadır.

3.1.2. Risk kabul sürecinde düzensizlikler

Risk Kabul Sürecinde Düzensizlikler (Underwriting Irregularities) sırasıyla, Girişim Sermayesi Finansmanı Hileleri; Sahte Beyan; Hileli Bilgi; Sahte Poliçeler; Kefalet Sigortası Hileleri; Hileli Teminat Genişletme; Mevcut Poliçesinden Hile İle Vazgeçirme ve Mevcut Poliçeden Hile İle Vazgeçirme alt başlıkları ve yararlanılan kaynakta belirtilen açıklamaları üzerinden değerlendirilmiştir (ACFE, 2018:3-4):

• Girişim Sermayesi Finansmanı Hileleri (Equity Funding)

Girişim sermayesi finansmanı, özellikle yeni kurulan işletmelerin faaliyetlerinin finansmanı için, mevcut prim ve/veya poliçe değerlerinin kullanılması olarak

tanımlanabilir. Esasen, sigortalı acente tarafından yapılanın ve yeni sözleşme üzerindeki uzun vadeli ödeme şeklinin farkında olduğu ve bunları tam olarak kavradığı sürece, bu süreçte bir hile bulunmamaktadır. Aksi halde ise, bir diğer ifade ile sigortalının olanların farkında olmadığı hallerde, bu tür bir hile eyleminden söz edilebilir.

• Sahte Beyan (Misrepresentation)

Sigorta ilişkisinin kurulması aşamasında, sözleşmenin taraflarından biri diğer tarafı yanlış bilgilendirebilir. Yanlış bilgilendirme herhangi bir kasıt olmaksızın ortaya çıkmış ise Yanlış Beyan (Misrepresentation), kasıtlı olarak ortaya çıktığında ise Sahte Beyan (Fraudulent Misrepresentation) olarak değerlendirilmektedir (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:120-180). Hileci bir satış temsilcisi, müstakbel sigortalıyı aldatmak ve bu yolla yasadışı bir kazanç sağlayabilmek amacıyla sahte beyanda bulunmak yoluyla hile eylemini gerçekleştirebilir.

• Hileli Bilgi (False Information)

Şirkette çalışanı hile eylemini gerçekleştirmek, bu yol ile yasadışı menfaat sağlamak amacıyla, hileli bilgilere başvurabilir. Söz konusu hileli bilgilere örnek olarak şunları sıralamak mümkündür:

- o Başvurduğu belirli bir sigorta poliçesi ile ilgili olarak, daha iyi bir fiyat (rate) elde etmek amacıyla, doğru olmayan tıbbi bilgiler verilmesi. Fiyat, sigorta bedeline veya teminata uygulanarak prim miktarını belirleyen, sigortacı açısından teminat kapsamına alınan riskin büyüklüğünü gösteren en önemli ölçüdür (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:231).
- o Yeni sözleşme için daha düşük bir prim talep edilmesini temin etmek amacıyla, doğru olmayan doğum tarihi verilmesi
- o Ev veyahut otomobil sigortası ile ilgili olarak, daha düşük prim talep edilmesini sağlayacak şekilde doğru olmayan ev adresinin verilmesi
- o Normal şartlar altında kişinin risk havuzundan başvurmasını gerektirecek bir sigorta yerine bir başkasını elde etmek veya daha düşük bir kasko sigortası primi ödeyebilmek amacıyla, yanlış sürücü geçmişi bilgilerinin verilmesi

• Sahte Poliçeler (Fictitious Policies)

Sigorta şirketinde satış ile görevli olan hileci, şirketteki pozisyonunu muhafaza etmek, yazdığı poliçelerin sayısını artırmak amacıyla, görev yaptığı şirkete düzmece poliçeler gönderebilir. Bir başka hile yöntemi ise, çalıştığı şirket ile iş

akdinin sonlandırmadan önce, komisyon havuzunu daha iyi göstermek böylelikle kendisine ödenecek tazminatı yükseltmek amacıyla hileci çalışanın, hayatta olmayan bireylerin adına sahte yeni poliçeler üretmesi olarak ortaya çıkabilir.

• Kefalet Sigortası Hileleri (Surety and Performance Bond Schemes)

Kefalet sigortası, yoğun olarak kullanıldığı Amerika’da “Surety Bond” olarak ifade edilmekte olup, teminat mektuplarına işlev bakımından benzeyen ve bankacılık ürünü olan teminat mektuplarının yerine kullanılacak özellikte bir ürün olarak ülkemizde de kullanılmaktadır (Yeşilyaprak & Polat, 2018:137).

Kefalet Senedi (Surety Bond), sigortaya konu sözleşmenin taraflarından birinin yükümlülüklerini yerine getirememesi ve/veya eksik yerine getirmesi veya borçlunun alacaklı tarafa borcunu ödeyememesi hallerine karşı güvence sağlayan bir yasal sözleşmedir. Böyle bir durumda, kefil garantör yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla, alacaklı tarafa sözleşmede belirtilen tutarın ödemesini gerçekleştirir. Yukarıda açıklanan hallerde, sigorta şirketi devreye girerek alacaklı tarafa öngörülen ödemeyi yapmaktadır (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:269).

Kefalet sigortası ve kefalet senedi ile ilgili hileler şu şekilde ortaya çıkabilmektedir: Bir sigorta acentesi, ilgili riskin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini ve dolayısıyla herhangi bir tazminat ödemesinin hiçbir zaman yapılmayacağını planlayarak, bu riski teminat altına alacak düzmece yüksek teminatlı garanti veya teminat mektupları düzenleyebilir. Acentenin beklentisinin aksine risk gerçekleşir ve bir tazminat ödenmesi yükümlülüğü doğarsa, acente tazminat bedelini kendi kaynaklarından karşılamayı veya bu ödemeyi geciktirmeyi veyahut ödemeyi hiç yapmadan ortadan kaybolmayı tercih edebilmektedir.

• Hileli Teminat Genişletme (Sliding)

Hileli Teminat Genişletme, acente veya brokerin primi artırmak amacıyla, sigortalının bilgisi dışında poliçeye ek teminatlar ekleyerek teminat kapsamını genişletmesi ve karşılığında ilave primler talep etmesi olarak açıklanabilir (Gezgez & Yöndem, 2016:10).

Ek olarak ödenen primler toplam prim bedeli içerisine eklenmekte, dolayısı ile sigortalı ek teminatlar hakkında bilgiye sahip olmadığı müddetçe, bunlardan doğan tazminat tutarları ödenmemektedir. Örneğin, kaza sonucu vefat, seyahat kazalarına ilişkin teminatlar, motor kulüp üyelikleri gibi ek teminatlar sigortalının bilgisi dışında poliçe teminat kapsamına alınmış olabilir.

• **Mevcut Şirketten Hile İle Vazgeçirme (Twisting)**

Sigorta şirketleri genel olarak yeni poliçe satışlarını teşvik etmek amacıyla, ilk yıl acente satış komisyonlarını daha yüksek belirlemektedir. Hileci acente, müşterilerine yarar sağlamayacağını bilincinde olarak, müşterilerini yüksek baskılı satış teknikleri ile mevcut poliçelerini iptal etmeye ve sonrasında yeni bir sigorta şirketinden yeni bir poliçe satın almaya yönlendirebilmektedirler. Acente bu hile yöntemi ile haksız şekilde daha fazla komisyon geliri elde edebilmektedir (Pocketsense).

• **Mevcut Poliçesinden Hile İle Vazgeçirme (Churning)**

Bu hile yönteminde, hileci sigorta acentesi, aynı maliyet ile mevcut poliçelerindeki teminatlara ek teminatlar satın alabileceklerini ileri sürerek, müşterilerini yeni poliçelere yönlendirmesi ile gerçekleştirilebilir (Pocketsense).

• Sigorta müşterisi, söz konusu yeni poliçelerin maliyetinin çoğu zaman daha yüksek olacağını farkında değildir, bu hususta acente tarafından kasıtlı olarak kendisine yeterli bilgi sunulmamıştır.

3.1.3. Araç sigortası hileleri

Araç Sigortası Hileleri, sırasıyla, Aracını “*Hendeğe*” Terk Etme; Hasar Sonrası Sigortalama; Aracın Tamiri; Araç Kaçakçılığı; Hayalet Araçlar; Anlaşmalı Kazalar; Şişirilmiş Hasarlar; Araç Tanımlama (Şasi) Numarası ve Kiralık Araç Hilesi alt başlıkları ve yararlanılan kaynaktan belirtilen açıklamaları üzerinden değerlendirilmiştir (ACFE, 2018:3-4):

• **Aracını “*Hendeğe*” Terk Etme (Ditching)**

Araç sahibinin aracından vazgeçmesi ve aracını terk etmesi ile tetiklenebilen bir hile eylemidir. Hileci genellikle araç çalıntı ihbarı yapmaktadır. Bazı olaylarda hileci araç sahibi, aracın veya parçalarının çalınması veya haczedilmesi ve imha edilmesini umarak aracını terk edip uzaklaşmaktadır. Aracını bir anlamda *hendeğe terk etti* (ditching) tabiri ile de açıklamak mümkündür. Araca ilişkin sigorta poliçesindeki teminat tutarının hileli olarak ele geçirilmesi için yapılan hile eylemi ile teminat bedeli nakit olarak alınmış veya ödemeleri aksayan kredinin borçları ödenmiş olur. Bazı olaylarda, hilecinin planı, çalınmış gibi gösterilen aracın içerisinde bulunan, sigorta teminatına dahil edilmiş malları da kapsamaktadır.

• **Hasar Sonrası Sigortalama (Past Posting)**

Hilecinin aracı bir trafik kazasına karışmıştır ancak araç sigortalı değildir. Aracının hasarını sigorta şirketine karşılamak amacıyla, hileci kaza tarihinden sonra kaza yapan aracını sigortalatır. Sonrasında dikkat çekmemek için genellikle belli bir süre bekleyen hileci, ardından aracının kaza yaptığını sigorta şirketine bildirerek tazminat talebinde bulunmak suretiyle hile eylemini gerçekleştirebilir.

• **Aracın Tamiri (Vehicle Repair)**

Kaza geçiren aracın tamirinde, yeni parçalar yerine ikinci el parçalar kullanılır, fakat sigorta şirketine faturalandırmanın yeni parçalar kullanılmış gibi göstererek gerçekleştirilmesi sağlanır. Bu nitelikteki hile eylemlerinde, sık sık araç sahibi ile tamirciler arasında iş birliği yapıldığını gözlemlemekteyiz. Ülkemizde de sık rastlanan hile yöntemleri arasında olduğu söylenebilir.

• **Araç Kaçakçılığı (Vehicle Smuggling)**

Hileci kişi, öncelikle mümkün olan en yüksek tutarda borçlanarak yeni bir araç satın alır. Söz konusu aracın temiz ve hatasız olduğuna dair sahte bir sertifika ile belgelendirilmesini sağlar. Bir sonraki aşamada, hileci aracı en yüksek teminat limiti ve en düşük tenzili muafiyet üzerinden sigortalatır. Sonrasında araç bir şekilde ülke dışında çıkartılır ve yurtdışında satışı gerçekleştirilir. Diğer taraftan, sigorta şirketine aracın çalındığı bildirim yapılarak tazminatın ödenmesi sağlanır.

• **Hayalet Araçlar (Phantom Vehicles)**

Aracın gerçekten var olduğuna dair kesin bir kanıt olmasa da, aracın yasal olarak sahibi olduğunu gösteren bir belgeyi kullanan hileci, bu belge üzerinden tahsilatı kolaylıkla yapabilmektedir.

• **Anlaşmalı Kazalar (Staged Accidents)**

Önceden kararlaştırılmış bir araç ile çeteler ve failler tarafından organize edilen, bir diğer ifade ile sahneye konan ve tekrar ve tekrar defalarca gerçekleştirilen kazalar üzerinden hayata geçirilen hile eylemleri olabilir.

• **Şişirilmiş Hasarlar (Inflated Damages)**

Araç tamir servisleri tarafından kasıtlı olarak, tamir masrafları olduğundan yüksek gösterilebilmektedir. Böylelikle sigorta şirketlerine uyguladıkları indirimlerden doğan farkların da giderilmesi için uygulanan hile eylemleridir. Hileci servis, araç sahibinin şişirilmiş hasarlardan doğabilecek tüm maliyetin, servis tarafından

karşılacağını söyleyerek, araç sahiplerini ikna edebilmektedir.

- **Araç Tanımlama (Şasi) Numarası (Vehicle Identification Number (VIN) Switch)**

Araç tanımlama numarasının değiştirilmesi marifetiyle, hasarlı bir aracın satışı gerçekleştirilmekte ve sonrasında bahis konusu aracın tamir edildiği bildirilmektedir. Gerçekte araç tamiri gerçekleştirilmemiş, sadece şasi numarası plakası aynı tip ve model çalıntı bir araca ait olan ile değiştirilmektedir.

- **Kiralık Araç Hilesi (Rental Car Fraud)**

Araçlar üzerinden gerçekleştirilen hile eylemleri ile ilgili olarak, aracın mülkiyetinin hileci üzerinde olması şart olmayıp, kiralık araçlar üzerinden gerçekleştirilen çok sayıda hile eylemi olabilmektedir. Maddi ve/veya bedeni hasarlı, ihracat hileleri en yaygın olan örneklerdir.

3.1.4. Mal sigortaları hileleri

Mal Sigortaları (Property Insurance), fiziki niteliğe sahip her türlü taşınır veya taşınmazın maddi hasara maruz kalmasına karşı güvence sunan sigortalardır (Milli Reasürans T.A.Ş., 2004:222-223). Mal sigortaları hileleri, sigorta kapsamındaki varlıklara ilişkin gerçekte oluşmamış (sahte) hasar tazmin talepleri veya oluşan zararın ötesinde şişirilmiş tazminat talepleri yoluyla gerçekleştirilen hilelerdir. Sırasıyla, Şişirilmiş Envanter; Sahte veya Şişirilmiş Hırsızlıklar; Hayali Gemiler ve Kundaklama alt başlıkları ve yararlanılan kaynaktan belirtilen açıklamaları üzerinden değerlendirilmiştir (ACFE, 2018:6):

- **Şişirilmiş Envanter (Inflated Inventory)**

Hileci, hiçbir zaman sahip olmadığı veya daha önce satışını gerçekleştirerek elden çıkardığı mallara ilişkin, bu malların envanter kayıtlarında mevcut görünmesinden de faydalanarak tazminat talebinde bulunabilmektedir.

- **Sahte veya Şişirilmiş Hırsızlıklar (Phony veya Inflated Thefts)**

Hilekar, hiçbir zaman sahip olmadığı veya daha önce satışını gerçekleştirerek elden çıkardığı malların, çalındığını ileri sürerek hile yapabilmektedir.

- **Hayali Gemiler (Paper Boats)**

Hileyi planlayan birey, satış faturası vasıtasıyla, gerçekte var olmayan veya kasıtlı olarak batırılan bir gemi ile ilgili olarak tazminat talebinde bulunabilmektedir.

• **Kundaklama (Arson for Profit)**

Ticari mülkler ve şahsi meskenler kasıtlı olarak kundaklanarak, finansal kazanç sağlamak amacıyla, ortadan kaldırılmakta ve sigorta şirketlerine tazminatın ödenmesi talebi iletilmektedir.

3.1.5. Hayat sigortaları hileleri

Sahte Vefat Tazminatı Talepleri ve Çıkar Amaçlı Cinayet alt başlıkları ve yararlanılan kaynakta belirtilen açıklamaları üzerinden değerlendirilmiştir (ACFE, 2018:6):

• **Sahte Vefat Tazminatı Talepleri (Fraudulent Death Claims)**

Hayat sigortaları ile ilgili olarak, vefat halinde ödeme yapılabilmesi için ölüm belgesinin sigorta şirketine ibrazı gerekmektedir. Hayat sigortasına konu kişinin halen hayatta olduğu, gaip olduğu veya vefat etmiş olmakla beraber vefatın geçmişte meydana geldiği hallerde, sigorta konusu meblağın kendisine ödenmesini sağlamak isteyen hileci, sahte bir ölüm belgesi temin etme yöntemine başvurabilmektedir. Sonrasında sigorta ödemesi öncesinde yapılan kontrollerin gerektiği şekilde özenle yapılması küçük menfaat ödemeleri ile kolaylıkla sağlanabilmektedir.

• **Çıkar Amaçlı Cinayet (Murder for Profit)**

Sigorta tazminatının alabilmek amacıyla ilgili kişinin öldürülmesinin veya öldürülmesinin tertip edilmesinin söz konusu olduğu bir hile eylemidir. Cinayetin, normal bir ölüm olayı veya kaza sonucu ölüm olayı süsü verilerek gizlenmesi yöntemleri de gözlemlenebilmektedir.

3.1.6. Sorumluluk sigortaları hileleri

Söz konusu hile eylemlerinde, hileci göstermelik bir yaralanma olayını ileri sürerek tazminat talebinde bulunabilir. Tazminat talebinde bulunan hileci birey, ihmal neticesinde kazaya maruz kaldığını ileri sürebilmektedir. En sık rastlanılan hile olayları düşme veya kayma şeklinde tezahür edenler olmaktadır (ACFE, 2018:7).

3.1.7. Sağlık sigortaları hileleri

Sağlık alanında görev yapan herkesin dürüstlük ve etik kurallarına sıkı sıkıya bağlı olması esastır. Diğer taraftan, sigorta hilelerine karışmaktan mahkemelerde yargılanıp suçlu bulunan hekimlere de maalesef rastlanılmaktadır. Sağlık sigortası

hileleri ile ilgili olarak, herhangi bir sağlık hizmeti verilmediği halde sözde sunulan sağlık hizmetlerinin bedelinin talep edilmesi, verilen sağlık hizmetine ilişkin kasıtlı olarak verilen hizmetler abartılarak doğruyu yansıtmayan faturalandırmaların yapılması örnek verilebilir (ACFE, 2018:7).

3.1.8. İşveren sorumluluk sigortası hileleri

Çalışanların, çalıştıkları işyerinin verdiği görevleri yerine getirirken maruz kaldıkları her türlü fiziki veya ruhsal yaralanmadan doğan sağlık masraflarının, işveren tarafından karşılanması gerekmektedir. Görev dışında tamamen özel hayatındaki bir aktivite sırasında yaralanan hileci çalışan, tedavi masraflarını işverene yüklemek amacıyla, kazanın iş ile ilgili görevini yerine getirdiği sırada gerçekleştiğini bildirerek hile gerçekleştirebilmektedir (ACFE, 2018:7).

SONUÇ

Sigortalıların, zararlarının telafi edilerek, kayıplarından önceki mevcut durumlarına gelmelerine olanak sağlamak ilkesi üzerine kurulan sigorta sistemi her zaman amacına uygun olarak işlememektedir. Sigorta hileleri sebebiyle yapılan sahte hasar ödemeleri, dürüst sigortalılar tarafından ödenen primlerin toplandığı fon havuzlarının amacı dışında, haksız kullanılmasına yol açmaktadır. Tespit edilemeyen sahte hasarlar, gerçek hasarlar gibi değerlendirilmekte, bu durum da hasar tutarı ve hasar frekansı gibi verileri olumsuz etkilemektedir. Sigorta hileleri nedeniyle yükselen sigorta primleriyle karşı karşıya kalan dürüst sigortalıların, bir anlamda, bu hilelerin bedelini de ödedikleri söylenebilir.

Ayrıca, hileleri tespit edebilmek amacıyla hasar süreçlerinde daha çok kontrole yer veren sigorta şirketleri ek maliyetlere katlanmak durumunda kalmakta, sigortalıların hasar tazmin süresi ise uzayabilmektedir.

Eylemi gerçekleştirenlerin haksız kazanç elde etmesine yol açan hileler sigorta maliyetlerini artırmakla kalmayıp aynı zamanda sigorta sektörünün mali gücünü de zayıflatmaktadır. Sigorta sistemine duyulan güveni de olumsuz etkileyen sigorta hileleri tüm sigorta sistemine zarar vermektedir. Sigorta hileleri ile mücadelenin ilk aşaması sigorta hileleri konusunda toplumun her kesimi nezdinde farkındalığı artırmaktır. Bu yönden, dünyada karşılaşılan sigorta hilelerinin kapsam ve türlerini tanımak ve Türk sigorta sektöründe gerçekleşen ve gerçekleşme potansiyeli olan sigorta hileleri türlerini kavramanın önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 26552 Sayılı R.G. (2007). 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu.
- 27920 Sayılı R.G. (2011). Yanlış Sigorta Uygulamalarının Tespiti, Bildirimi, Kaydı ve Bu Uygulamalarla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.
- ACFE, (2018). Insurance Fraud Handbook. Texas, USA.
- Arslan, U. (2017). Sigorta Dolandırıcılığı Suçu. Türkiye Barolar Birliği Dergisi(130), 89-118.
- Ataman, B., & Aydın, R. (2017). Hile Denetimi ve Denetçilerin Hile Tespitine Yönelik Bir Araştırma. Marmara Business Review, 2(1), 1-23.
- Bekar, B. (2014). Sigorta Suistimali Yüzde 20'leri Bulabiliyor. Akıllı Yaşam Dergisi(36), 38-40.
- Coalition Against Insurance Fraud. (tarih yok). By the number: fraud statistics. 05 15, 2019 tarihinde <https://www.insurancefraud.org/statistics.htm#2> adresinden alındı
- Emir, M. (2008). Hile Denetim. Mali Çözüm Dergisi(86), 109-121.
- Gezgez, Z. T., & Yöndem, H. (2016). Sigortacılıkta Şüpheli Hasarlar, Suistimaller ve Sahtekarlıklar. Reasürör(102), 4-17.
- Güneş, Ş. (2014). İşletmelerde Hile Riskinin Önlenmesi Ve Hastane İşletmelerinde Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Insurance Journal. (2001). Progressive Survey: Nearly 1 in 10 Consumers Likely to Commit Insurance Fraud. 03 20, 2019 tarihinde <https://www.insurancejournal.com/news/national/2001/09/07/14267.htm> adresinden alındı.
- Kandemir, C., & Kandemir, Ş. (2012). Muhasebe Hilelerini Önlemede Çözüm Yolu Olarak Kullanılacak Stratejilerin Bileşenleri. Mali Çözüm Dergisi(21), 15-42.
- Maviş, V. (2016). Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(3), 597-626.
- Milli Reasürans T.A.Ş. (2004). Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri

Sözlüğü. (K. Y. Çuhacı, Dü.) İstanbul: Ceyma Matbaacılık.

Oğuzman, K. M., & Öz, T. M. (2009). Borçlar Hukuku Genel Hükümler (6 b.). İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Özdemir, Ü. F. (2013). Bankalarda Hile Riski Yönetimi Ve Bir Uygulama. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztoprak, Y. (2017). Denetimde Hata ve Hile, Önleme ve Tespit Yöntemleri İle Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Hata ve Hileler İle İlgili Bilinç ve Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Pocketsense. (tarih yok). What Is Insurance Twisting? 05 14, 2019 tarihinde <https://pocketsense.com/insurance-twisting-1248.html> adresinden alındı

Tarhan Mengi, B. (2012). Hile Denetiminde Yetkinliklerin Değerlendirilmesi - Hile Karosu. Mali Çözüm Dergisi(114), 113-128.

Tarhan Mengi, B. (2013). Hileli Finansal Raporlama (1 b.). İstanbul: Beta Yayınları.

Tarhan Mengi, B. (2014). Araç Sigortası Hileleri ve Bu Hilelere Yönelik Önlemler. Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 4(8), 71-86.

TBMM. (tarih yok). Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı:664. 04 07, 2019 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss664m.htm> adresinden alındı

Türk Dil Kurumu. (tarih yok). 4 1, 2016 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.571a7a2173aca1.84175746 adresinden alındı

Türkiye Sigorta Birliği. (2019, 04 04). Sigorta Tanımları. <https://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648> adresinden alındı.

Wells, J. T. (2001). Why Employees Commit Fraud. 05 07, 2019 tarihinde <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2001/feb/whyemployeescommitfraud.html> adresinden alındı

Yeşilyaprak, M., & Polat, A. (2018). Kefalet Sigortası'nın Türk Finansal Kesiminde Uygulanması ve Muhtemel Etkileri. Maliye ve Finans Yazılar(110), 135-160.

Yıldırım, M. F. (2002). Borçlar Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşunda Hile

(1 b.). Ankara: Nobel Yayınları.

Yılmaz, A. (2015). Türkiye'deki Dolandırıcılık Tipolojileri: Dolandırıcılık Olaylarının Kategorik Tasnifi ve Yapılış Şekilleri. 04 18, 2016 tarihinde http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/DOLANDIRICILIK_TIPOLOJILERI_12_2015.pdf adresinden alındı